

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**ИЗВЕШТАЈ О РЕЗУЛТАТИМА АНКЕТЕ О
КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ БАНАКА**

Извештај за треће тромесечје 2020.

Београд, новембар 2020.

Уводна напомена

Народна банка Србије је 2014. године почела да спроводи анкету о кредитној активности банака. Циљ те анкете је унапређење анализе кретања на кредитном тржишту увидом у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама и на страни понуде кредита, и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Анкета се састоји од десет питања која се односе на кредите привреди и становништву. Испитаници одговарају о промени кредитних стандарда,¹ као и утицају фактора на њихову промену, затим о промени услова одобравања кредита, промени тражње за кредитима и утицају фактора на промену тражње.

У овом документу **сумирани су резултати анкете спроведене од 1. до 16. октобра 2020. године.** У анкети су исказани ставови представника банака о променама током трећег тромесечја 2020. године и очекиваним променама на кредитном тржишту у четвртом тромесечју 2020. године. У анкети су учествовали представници 24 банке, што обезбеђује репрезентативну покривеност кредитног тржишта, јер учешће ових банака износи преко 99% билансне суме банкарског сектора.

Резултати анкете су приказани у виду нето процената. Нето проценат за одговоре о питањима о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди *знатно пооштрени* и *донекле пооштрени* и збира учешћа банака које су одговориле да су *знатно ублажени* и *донекле ублажени*. Позитивна вредност нето процента указује на нето пооштравање, а негативна на нето ублажавање кредитних стандарда. Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео пооштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда. Када је у питању тражња за кредитима, нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је она *знатно повећана* и *донекле повећана* и збира процената банака које су одговориле да је *знатно смањена* и *донекле смањена*. Према томе, позитивна вредност нето процента указује на нето повећање, а негативна на нето смањење тражње.

У графичком приказу резултата, термин *девизни* односи се на кредите одобрене у иностраној валути или динарима који су индексирани девизном клаузулом.

¹ Кредитни стандарди су писане и неписане интерне смернице или критеријуми који одражавају кредитну политику банке (нпр. приоритети у погледу врсте кредита, колатерала, сектора, региона и сл.).

САДРЖАЈ

Резиме	1
1. Кредити привреди.....	2
1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	2
1.2. Услови одобравања кредита привреди	3
1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују	4
2. Кредити становништву.....	5
2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	5
2.2. Услови одобравања кредита становништву	6
2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују ..	7

Резиме

Резултати октобарске анкете показују да и даље постоји повећана аверзија банака према ризику у условима новог таласа ширења вируса корона, што је довело до поштравања кредитних стандарда привреди и становништву током трећем тромесечју, али у знатно мањој мери него у другом тромесечју.

Предузете мере Народне банке Србије допринеле су продужењу рокова отплате кредита становништву, док су динарски услови финансирања малих и средњих предузећа били повољнији захваљујући одобравању кредита из гарантне шеме.

Банке су оцениле да је током трећег тромесечја повећана тражња привреде и становништва за кредитима, вођена првенствено потребама за ликвидношћу и рефинансирањем, али и куповином непокретности код становништва.

Банке очекују додатно побољшање кретања на кредитном тржишту током четвртог тромесечја – мањи број банака очекује поштравање кредитних стандарда привреди у поређењу с трећим тромесечјем, док је код становништва очекивано и њихово ублажавање. Очекује се и даљи раст тражње привреде и становништва за кредитима, мотивисан готово истим потребама као у трећем тромесечју.

Табела 1: Оцене банака у погледу понуде и тражње издвојених категорија кредита

	Понуда (кредитни стандарди)		Тражња	
	Т3 2020.	Т4 2020. (очекивања)	Т3 2020.	Т4 2020. (очекивања)
Привреда	↑	↑	↑	↑
Мала и средња предузећа	↑	↘	↑	↑
Велика предузећа	↑	↑	↑	↑
Пољопривредници	↓	-	↑	↓
Становништво	↑	↓	↑	↑
Готовински (динарски)	↑	↘	↑	↑
За рефинансирање (динарски)	↑	↘	↑	↑
Стамбени (девизни)	↑	↘	↑	↑
Потрошачки (девизни)	-	-	↘	↘

Легенда:

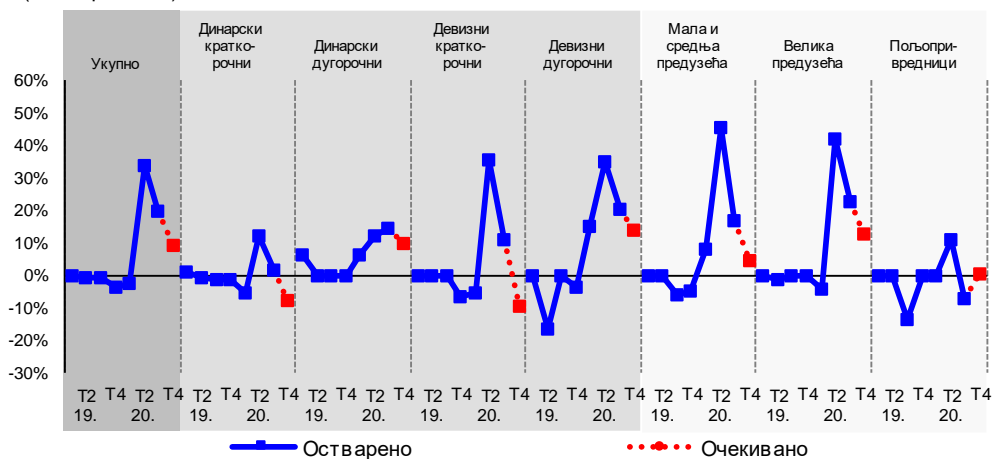
- ↑ Повећање тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↑ Поштравање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)
- ↘ Повећање тражње / поштравање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- без промене
- ↘ Смањење тражње / ублажавање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- ↓ Смањење тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↓ Ублажавање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)

1. Кредити привреди

1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати октобарске анкете показују да су стандарди по којима су одобравани кредити привреди у трећем тромесечју поштрени, али у знатно мањој мери него што је то био случај у другом тромесечју. На поштравање стандарда утицала је повећана перцепција ризика и мања спремност банака на његово прихватање. Поштравање стандарда у већој мери се односило на велика предузећа, као и на кредите у девизном знаку. С друге стране, банке су оцениле да су кредитни стандарди пољопривредницима у трећем тромесечју благо ублажени, што је највероватније резултат одличне пољопривредне сезоне.

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

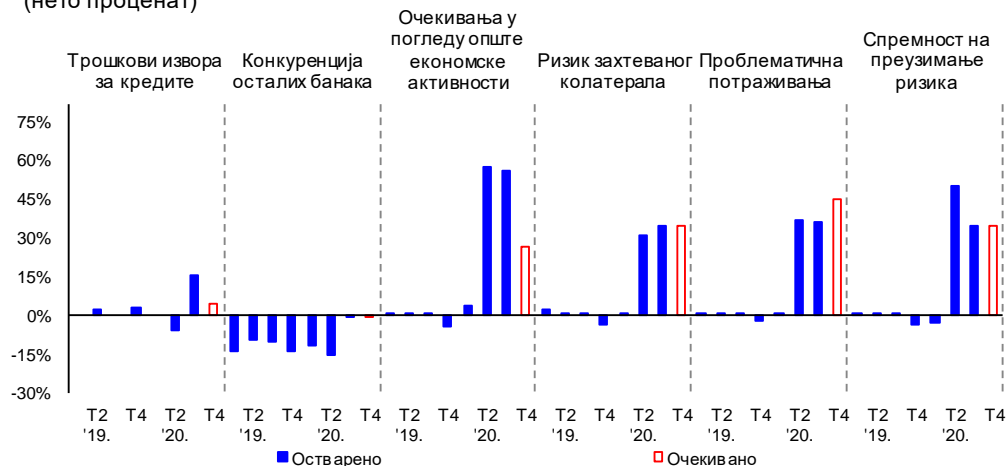

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање кредитних стандарда, негативна на ублажавање кредитних стандарда.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

Утицај фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на допринос датог фактора поштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора ублажавању кредитних стандарда.

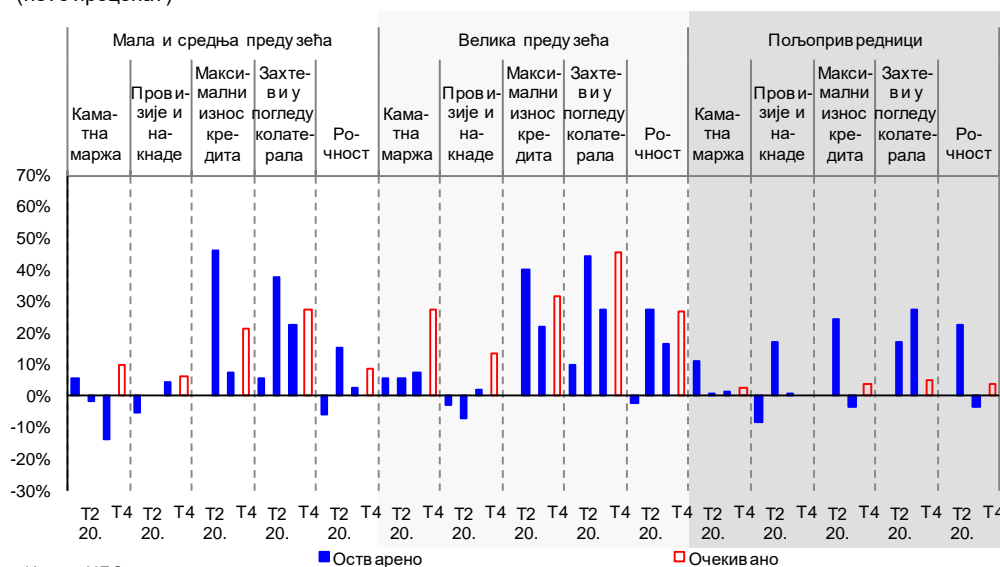
** На графиконима није приказан интензитет промене.

У поређењу с трећим тромесечјем, мањи број банака очекује даље поштравање стандарда привреди у четвртом тромесечју, док је за краткорочне кредите очекивано и умерено ублажавање, што је резултат и обимног и адекватног програма економске помоћи намењеног привреди.

1.2. Услови одобравања кредита привреди

У складу с мањом спремношћу банака за преузимање ризика, банке су у трећем тромесечју, према оцини анкетираних представника, поштриле услове кредитирања привреде који се односе на захтевани колатерал, максимални износ и рочност кредита. С друге стране, динарско финансирање малих и средњих предузећа било је јефтиније – што се може довести у везу са одобравањем кредита из гарантне шеме по повољним условима.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

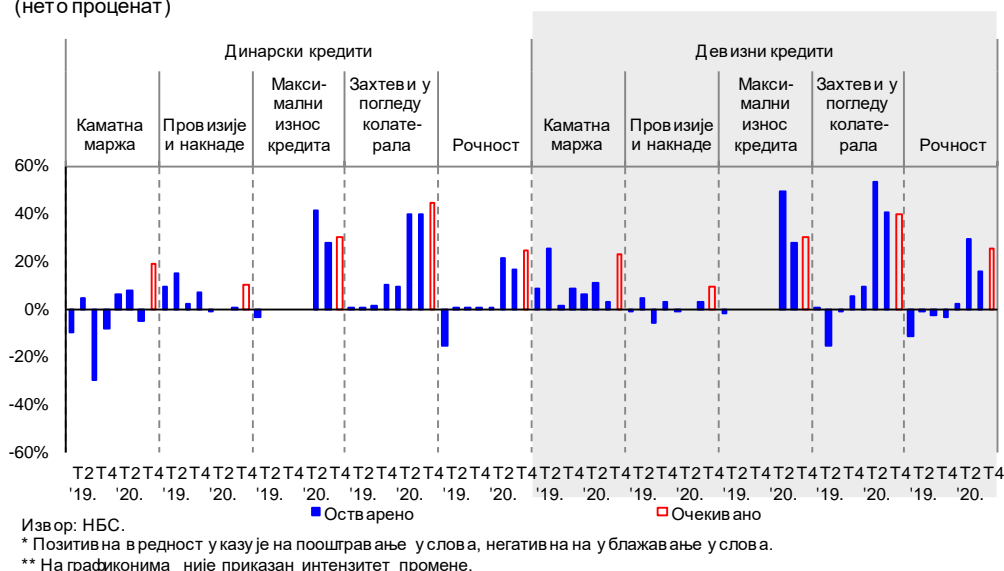
Извор: НБС.

* Позитивна вредност у казу је на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

Резултати анкете показују да банке, због и даље присутне велике неизвесности у погледу трајања пандемије вируса корона и брзине опоравка економске активности, очекују наставак поштравања услова кредитирања привреде у четвртом тромесечју, што ће се у већој мери односити на неценовне услове кредита.

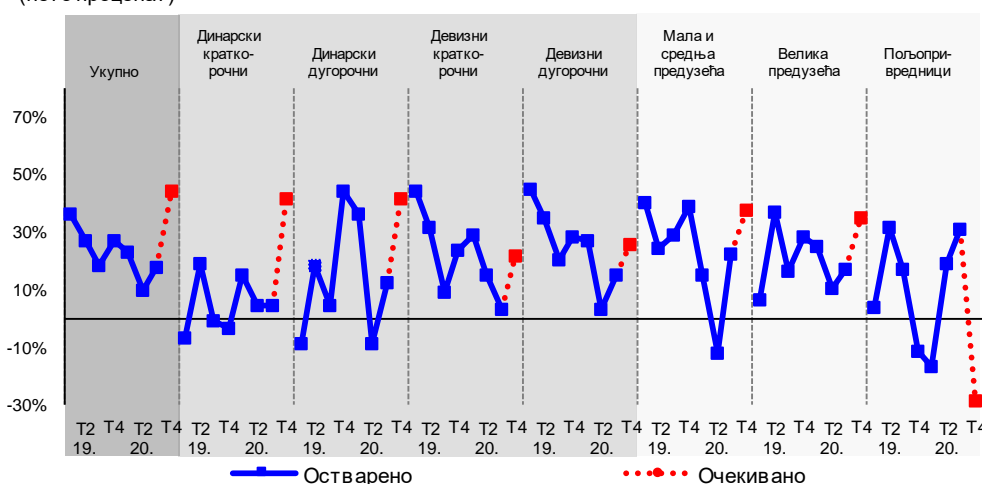
Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима (нето проценат)

1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују

Резултати анкете показују да је привреда повећала тражњу за кредитима током трећег тромесечја, вођена тражњом малих и средњих предузећа и пољопривредника. Тражња привредника била је у већој мери усмерена ка дугорочним изворима финансирања. Посматрано по наменама, у условима кризе изазване пандемијом вируса корона, предузећа су повећала тражњу за кредитима за финансирање обртних средстава и рефинансирање постојећих обавеза, а смањила тражњу за инвестиционим кредитима.

Промена тражње предузећа за кредитима (нето проценат)

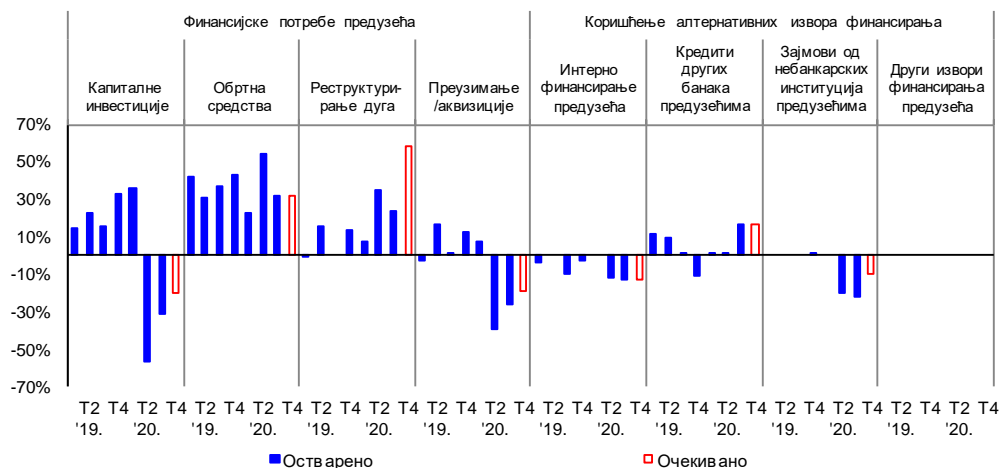

Захваљујући предузетим мерама Народне банке Србије и Владе (попут омогућавања мораторијума на кредитне обавезе и обавезе по основу финансијског лизинга, одлагања плаћања пореских обавеза, субвенционисања

зарада, одобравања кредита преко Фонда за развој), предузећа су се од почетка кризе више него раније ослањала на сопствене изворе финансирања и коришћење алтернативних извора.

Слична очекивања банке имају и за четврто тромесечје, уз још израженији раст тражње привреде за кредитима.

Утицај фактора на промену тражње предузећа за кредитима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитив на вредност у казује на допринос датог фактора повећању тражње, негатив на допринос датог фактора смањењу тражње.

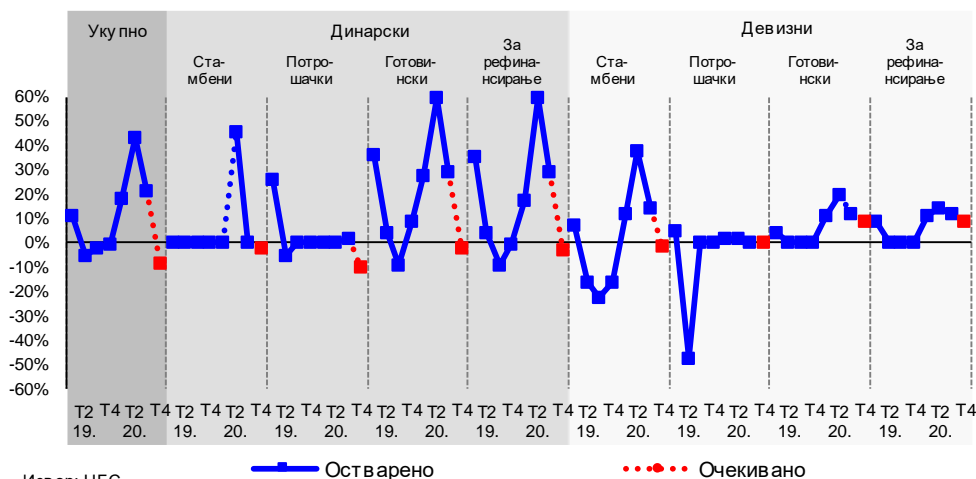
** На графиконима није приказан интензитет промене.

2. Кредити становништву

2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати анкете показују да су банке током трећег тромесечја поштриле кредитне стандарде становништву, али као и у случају привреде, у знатно мањој мери него у другом тромесечју. На поштравање стандарда такође је највећим делом утицало повећање перципираног ризика у условима кризе изазване пандемијом и последично већа аверзија банака према ризику.

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита становништву (нето проценат)

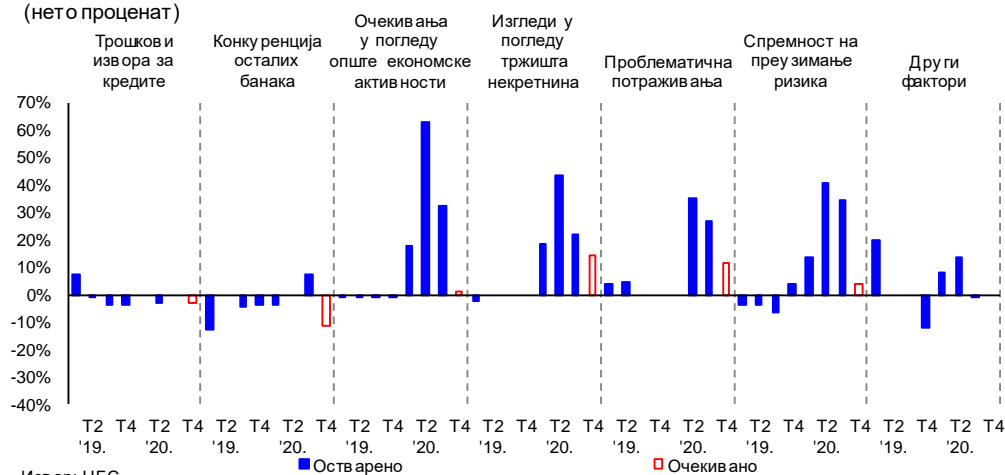

Извор: НБС.

* Позитивна вредност у казу је на поштравање кредитних стандарда, негативна на у блажавање кредитних стандарда.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија становништву (нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност у казу је на допринос датог фактора поштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора у блажавању кредитних стандарда.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

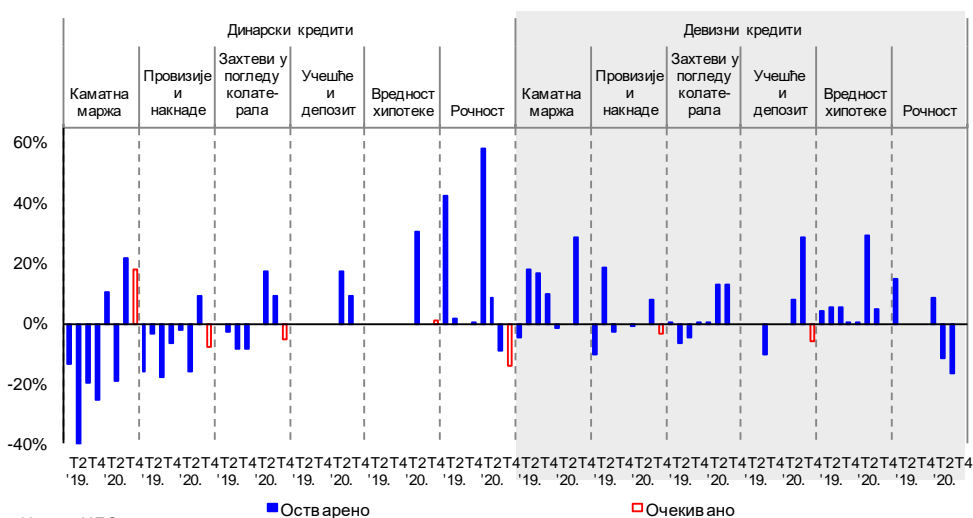
Банке очекују да ће кредитни стандарди бити ублажени током четвртог тромесечја за све категорије динарских кредита, као и за стамбене кредите у девизном знаку, чему ће допринети смањени трошкови извора за кредите и конкуренција међу банкама.

2.2. Услови одобравања кредита становништву

Присутна повећана аверзија банака према ризику од почетка кризе утицала је на поштравање услова кредитирања становништва током трећег тромесечја. С друге стране, захваљујући проактивним мерама Народне банке Србије које за циљ имају ублажавање последица кризе и стварања услова за додатну потрошњу становништва, банкама је омогућено да клијентима

понуде рефинансирање или промену датума доспећа последње рате кредита, што се одразило на продужење максималне рочности кредита.

Промена услова за одобравање кредита становништву (нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

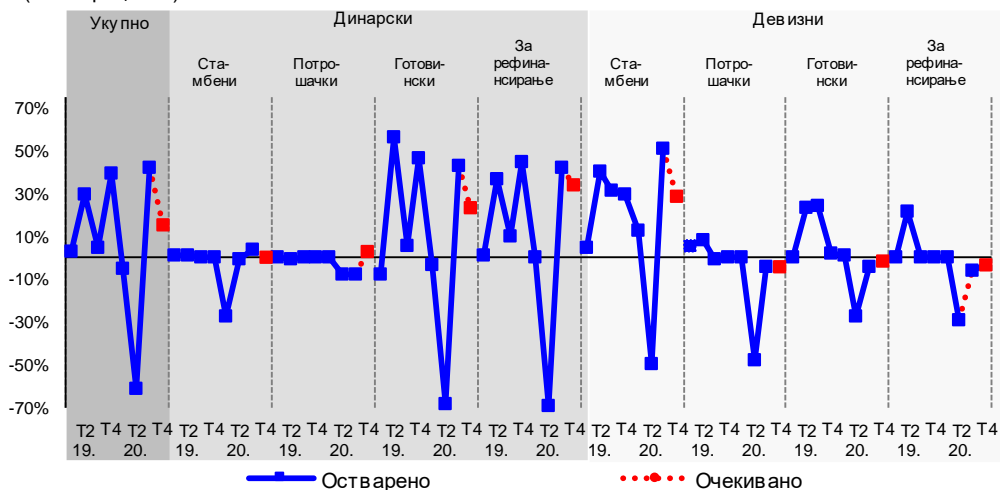
** На графиконима није приказан интензитет промене.

Банке очекују ублажавање услова кредита становништву током четвртог тромесечја у погледу максималне рочности кредита, захтеваног колатерала и учешћа. Поред тога, у четвртом тромесечју требало би се смање провизије и накнаде, док се очекује умерена корекција навише каматних маржи за динарске кредите.

2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је одређују

Банке оцењују да је, након привременог пада тражње у другом тромесечју, становништво током трећег тромесечја повећало тражњу за кредитима, и то највише за девизно индексираним стамбеним кредитима и динарским готовинским кредитима и кредитима за рефинансирање. Раст тражње вођен је потребама становништва за рефинансирањем и куповином непокретности, при чему је допринос потицао од позитивне ситуације на тржишту некретнина. Наставак позитивних кретања на сегменту кредитног тржишта који се односи на сектор становништва банке очекују и у наредном тромесечју.

Промена тражње становништва за кредитима (нето проценат)

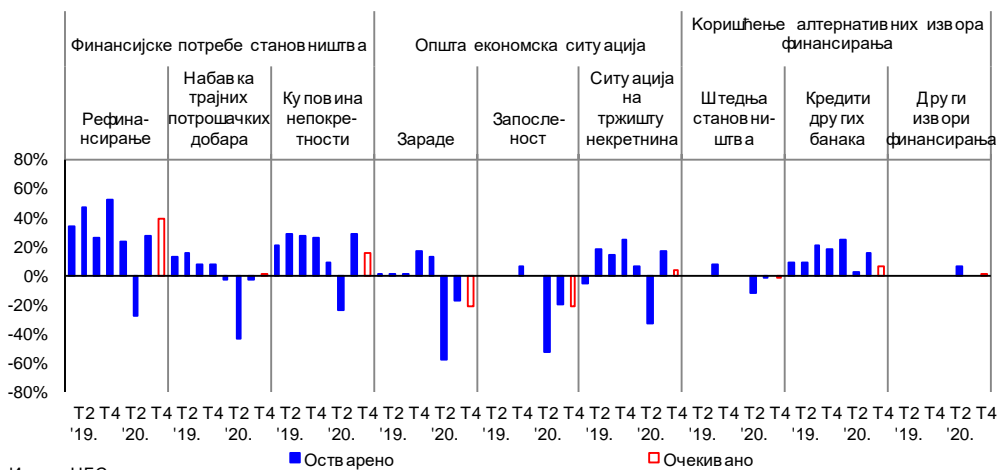

Извор: НБС.

* Позитивна вредност у казу је на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

Утицај фактора на промену тражње становништва за кредитима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.

** На графиконима није приказан интензитет промене.